

A tápanyagok felszívódása

Sejtek felépítése

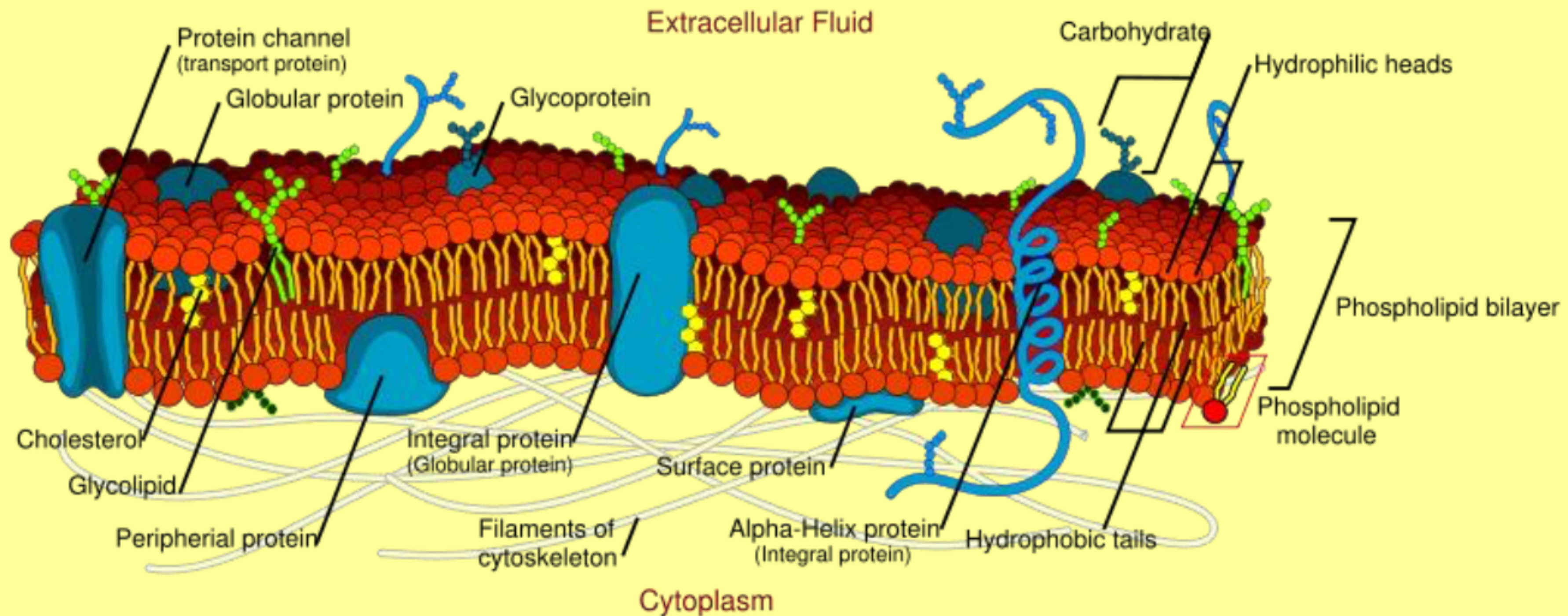
Extracelluláris tér: sejten kívüli tér, szövetközi tér

Intracelluláris tér: sejten belüli tér,

Sejtplazma: citoplazma

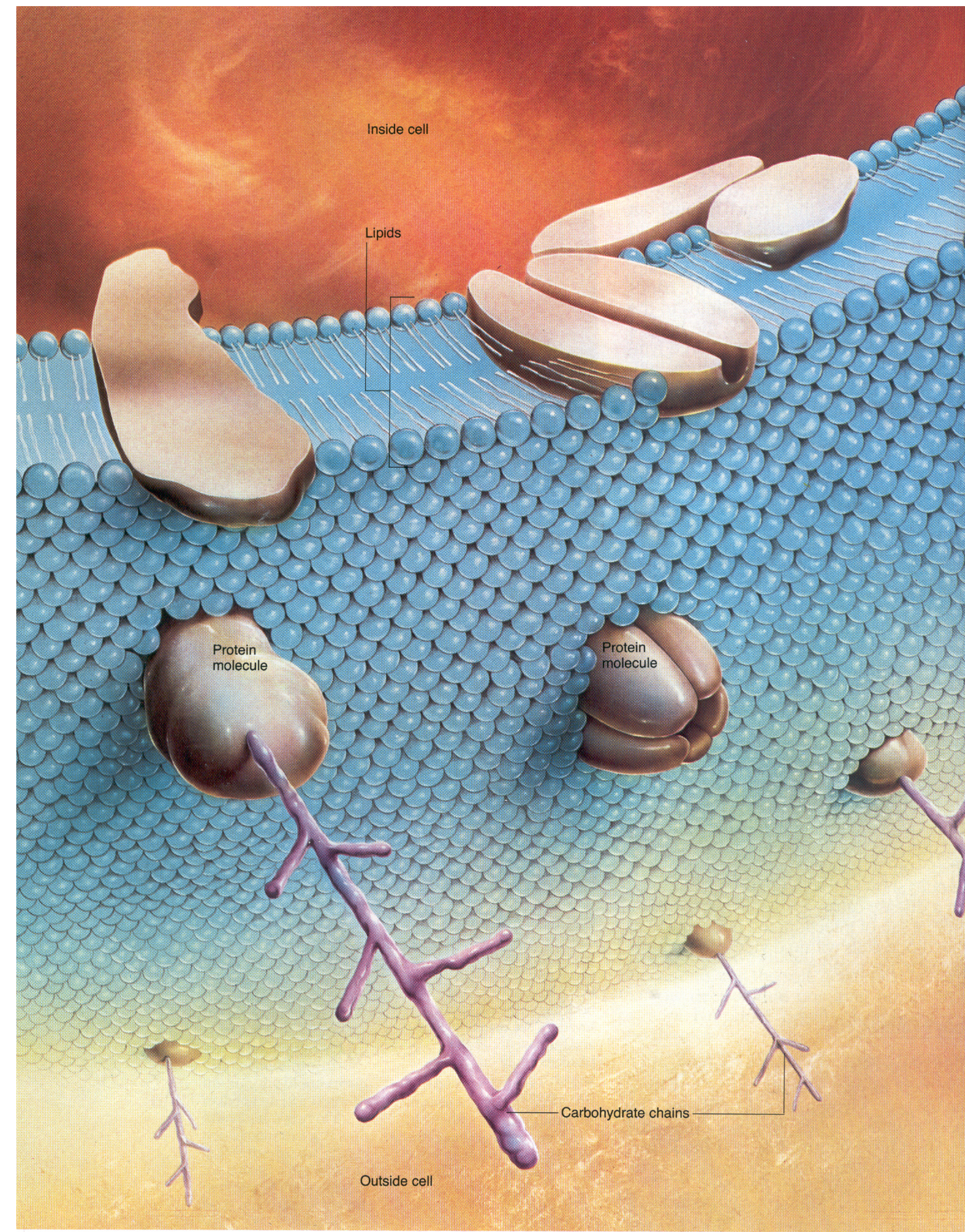
Kettő között a sejtmembrán helyezkedik el.

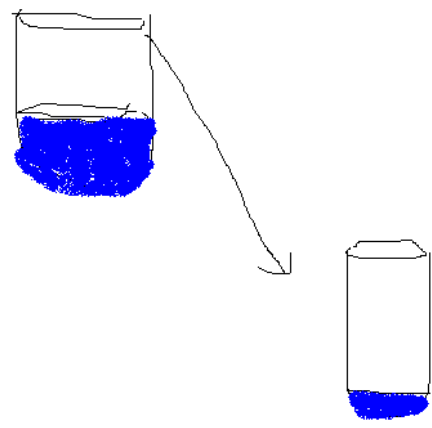
Foszfolipid kettősréteg a sejtben

TRANSZPORTFOLYAMATOK

- Biológiai membránok
  - Foszfolipid kettősréteg
  - Fehérje:lipid arány változó
  - Fehérjék pl. ioncsatornák, receptorok, felületi markerek, stb.
  - Glikoproteidek
  - „Folyékony” membrán (telített zsírsavak, w6, w9 zsírsavak szilárdítják)
  - Stabilizálásában szervesetlen ionok is részt vesznek
  - Az intracelluláris sejtvázhoz kapcsolódik

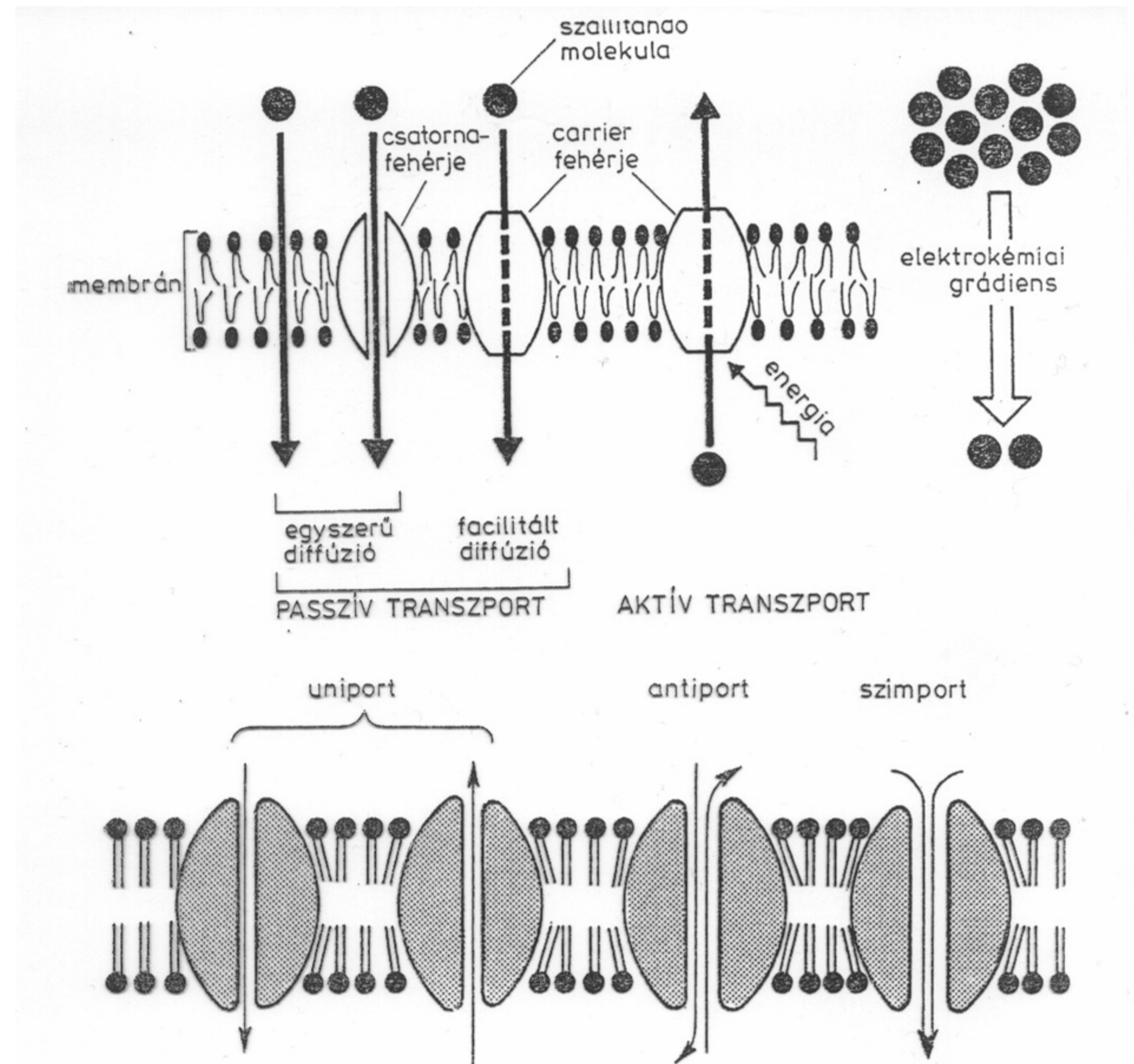

Transzportfolyamatok

- **Passzív transzport:**
- Energiára nincs szükség, fizikai viszonyoktól függ, nincs szükség különösebb hordozó molekulára

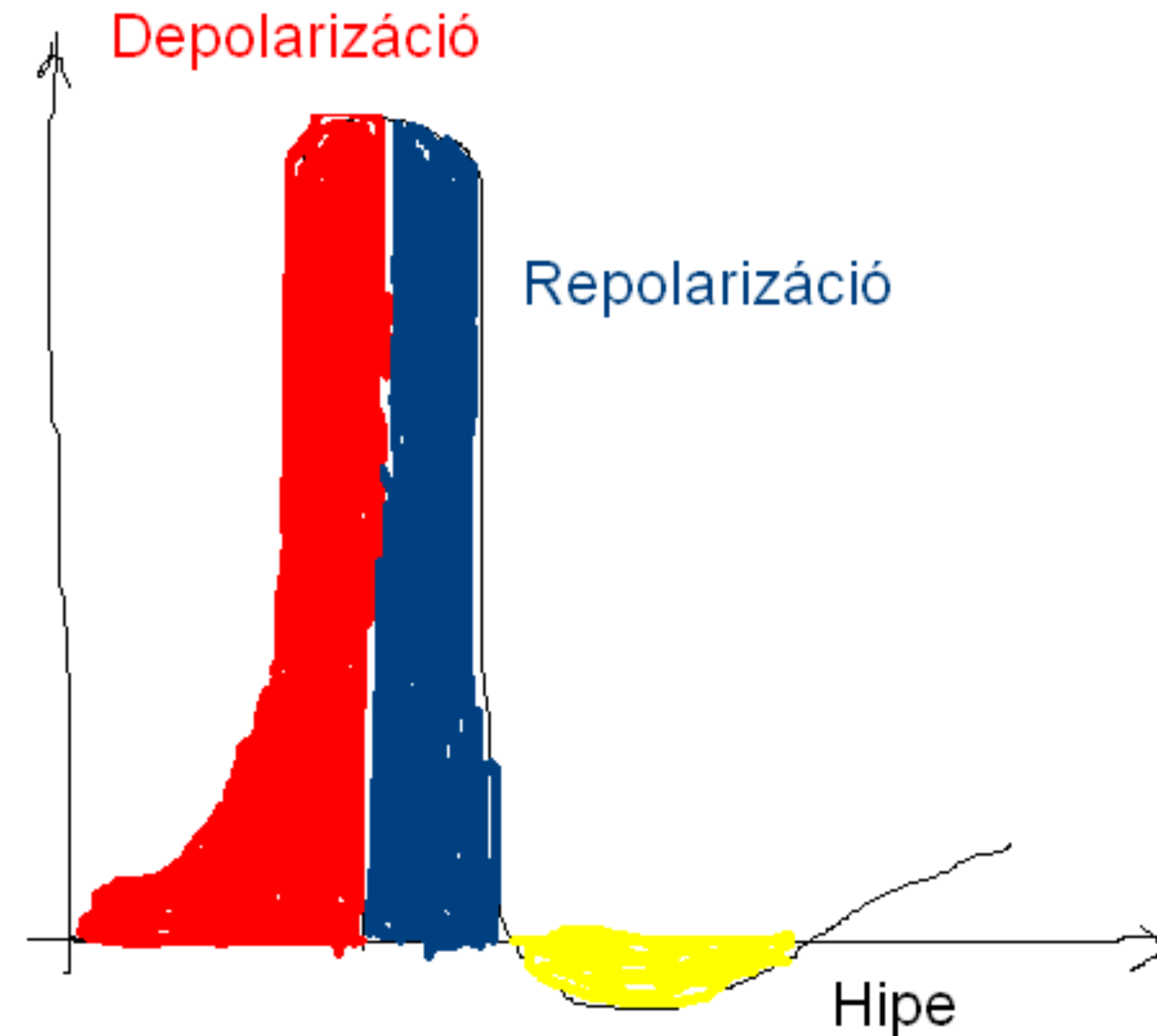
Diffúzió: oxigén, széndioxid átjutása az érfalon, hajszálerekben filtráció-reabszorpció

Könnyített diffúzió: glükóz bejutása a sejtbe, (inzulin nyitja ki a sejtkaput – hordozófehérje)

Akciós potenciál

1. Nyugalmi potenciál
2. Depolarizáció
3. Csúcspotenciál
4. Repolarizáció
5. Hyperpolarizáció
6. Nyugalmi potenciál

Akciós potenciál II

Membrán belső része a külsőhöz képest kissé elektronnegatívabb.

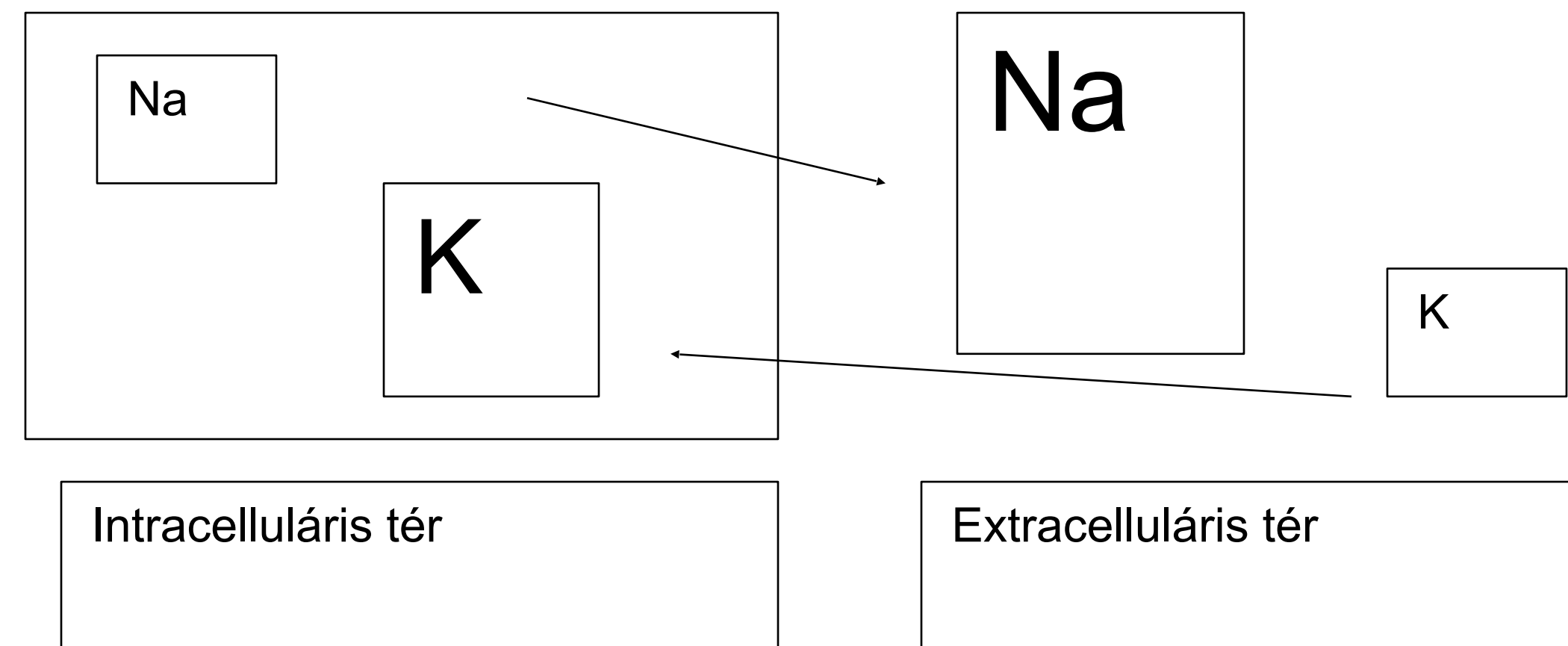
Intracelluláris térben több a **kálium**, extracellulárisban több a **Na**. (nyugalmi potenciál: -70, -90 mV) Ha inger éri a sejtet, (akciós potenciál), megindul a **Na passzív beáramlása a sejtbe** (K marad), sejt depolarizálódni kezd =egyre kevésbé lesz elektronnegatív, akár -40-45 mV-ig

Kiegyenlítődik a feszültségkülönbség. **Akciós potenciál**: adott ingerre adott válasz, pl. izomrost összehúzódik

Repolarizáció: megindul a **K passzív kiáramlása** a sejtből

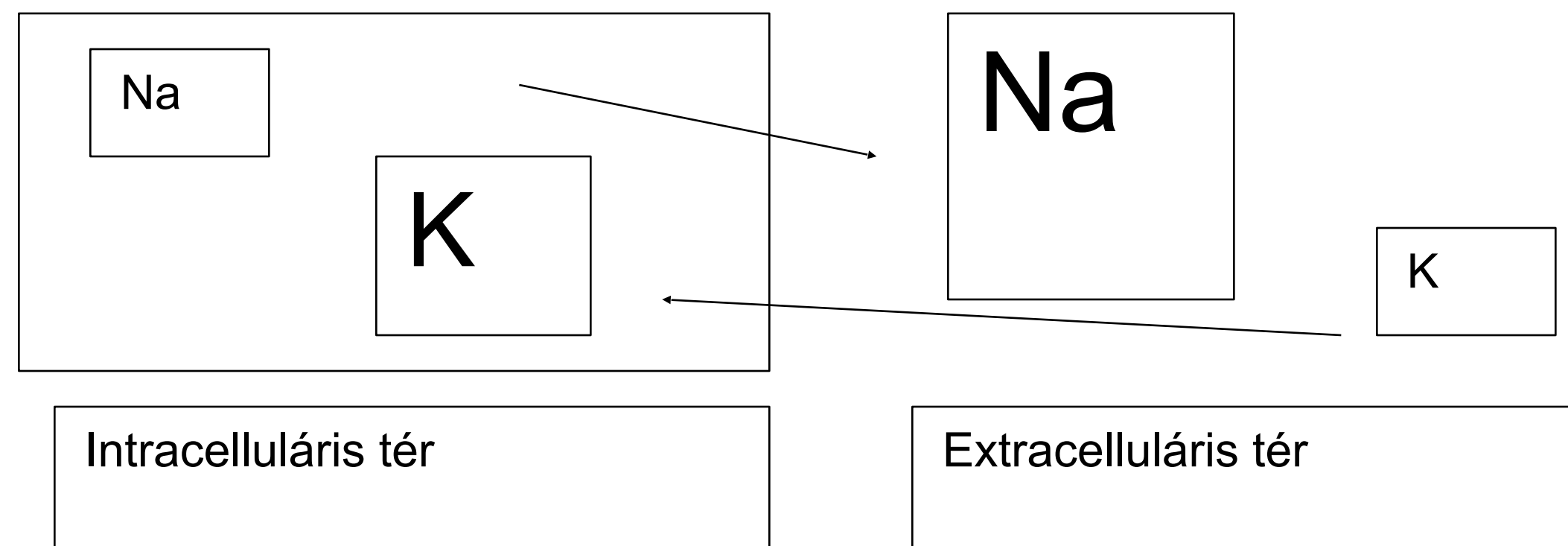
Aktív transzport

- Nátrium-kálium pumpa

Aktív transzport

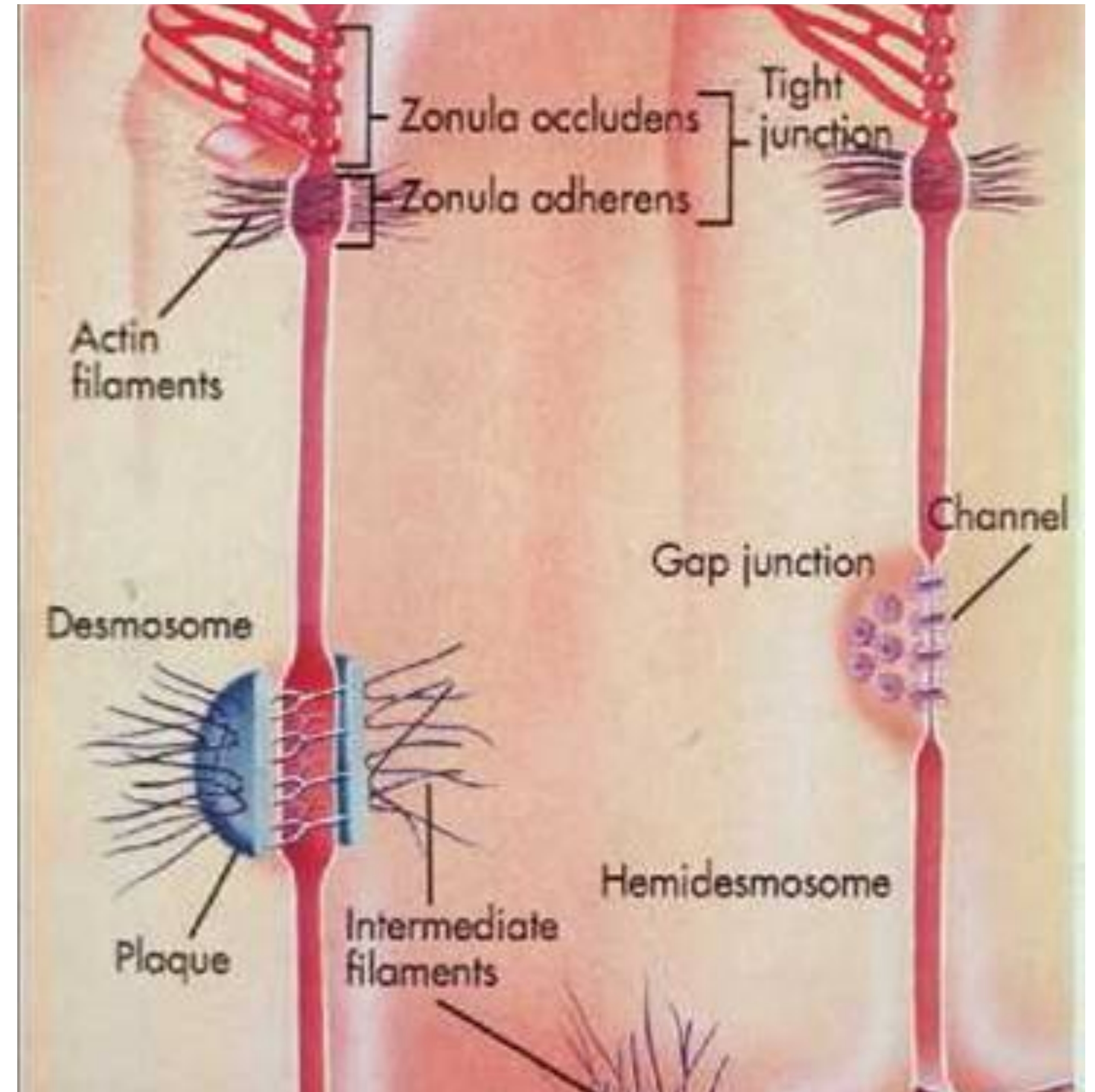
- Ha újabb inger nem éri a sejtet, nyugalmi potenciál helyreáll: Na-K aktív transzportja állítja helyre.
- Sejtmembránban lakó: **K-Na dependens ATPáz enzim (carriermolekula)** állítja helyre: 3 Na⁺ menjen ki, 2 K⁺ menjen be!!!

Szervezetben egyéb ionpumpák is így (K-H, Ca pumpa)

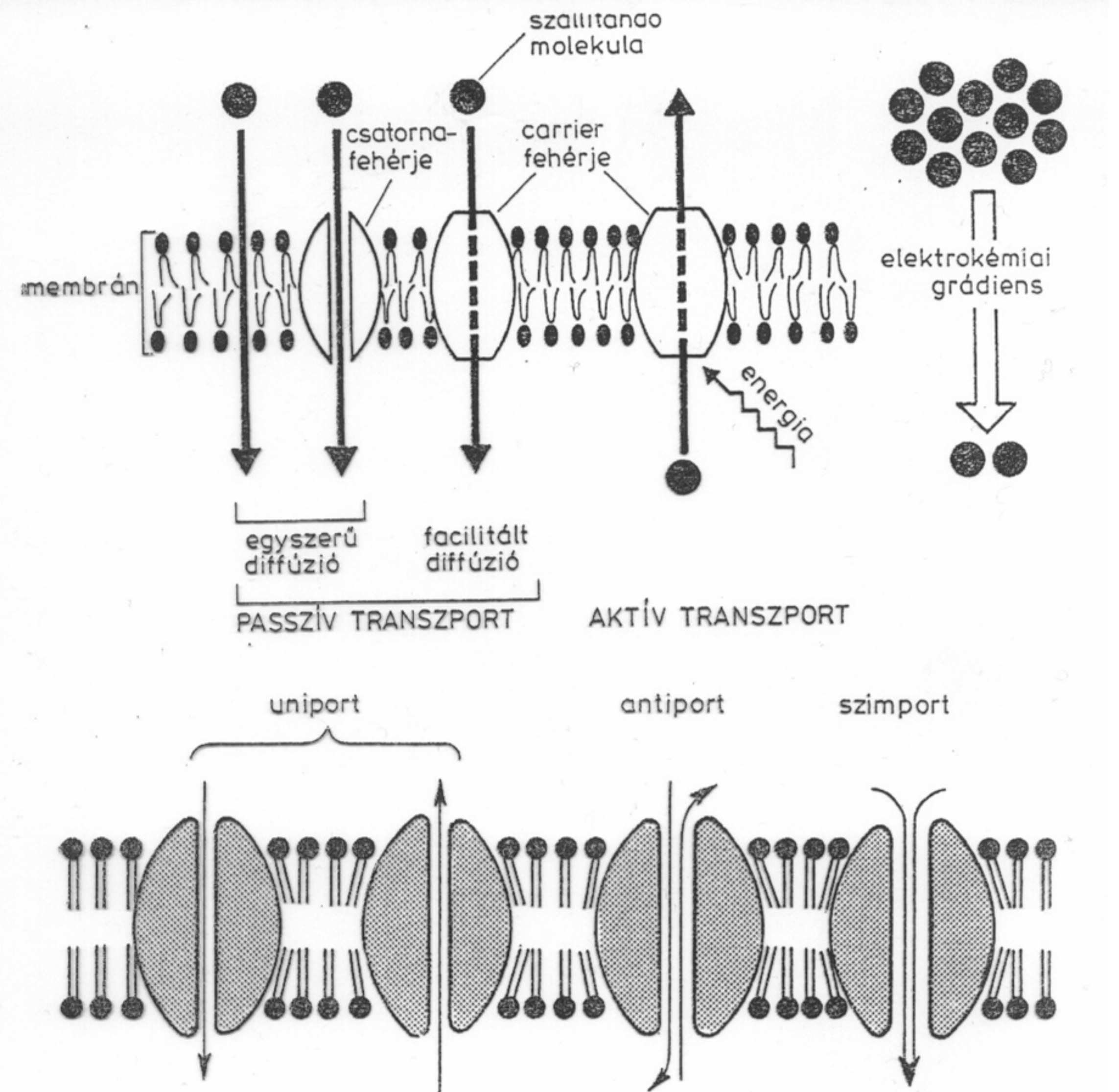
A felszívódás két lépcsője

- 1. A vékonybél lumenében lévő anyagok a nyálkahártya **endothel sejtjeibe** kerülnek, onnan az **extracelluláris térbe**, majd a **vér és nyirokkapillárisokba**
- 2. Sejtek közötti részekapcsolatok: **gap junctionon** keresztül is

- **Diffúzióval**
- **Facilitált diffúzióval**
- **Aktív transzportal**
- **Endocitózis-sal**

**A felszívott tápanyagok
a májba kerülnek,
portális keringéssel,
majd a nagy vérkörön
keresztül a testbe.**

Szénhidrátok emésztése és felszívódása

Szájüreg: keményítő bontása (alfa-amiláz)

Duodenum/patkóbél: keményítő (pancreas/hasnyálmirigy, hasnyál amiláz)

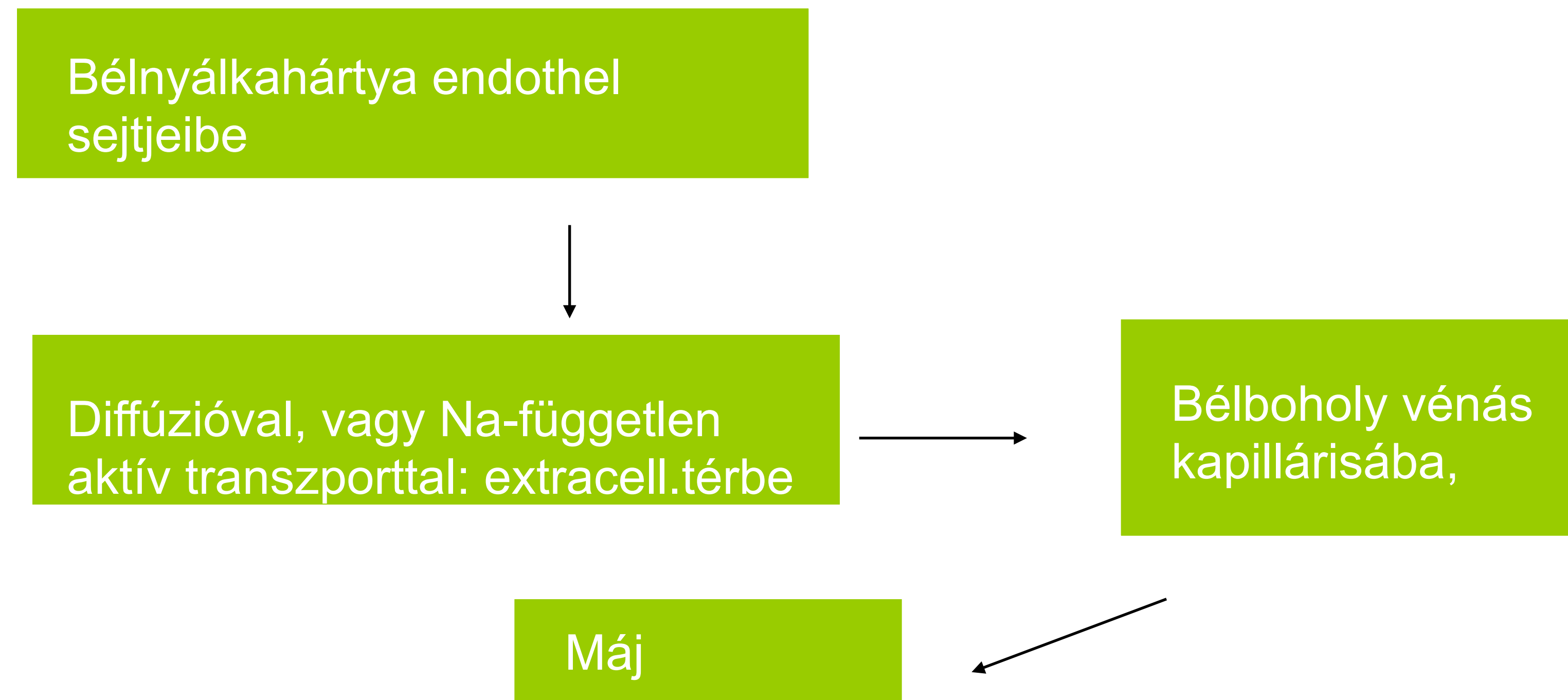
Diszacharidokra: (maltóz), maltotrióz (3 glükóz), dextrin (8 glükóz)

Monoszacharidokra: laktóz, répacukor (szacharóz)

A szénhidrátok emésztése és felszívódása

Fruktóz: passzív transzporttal

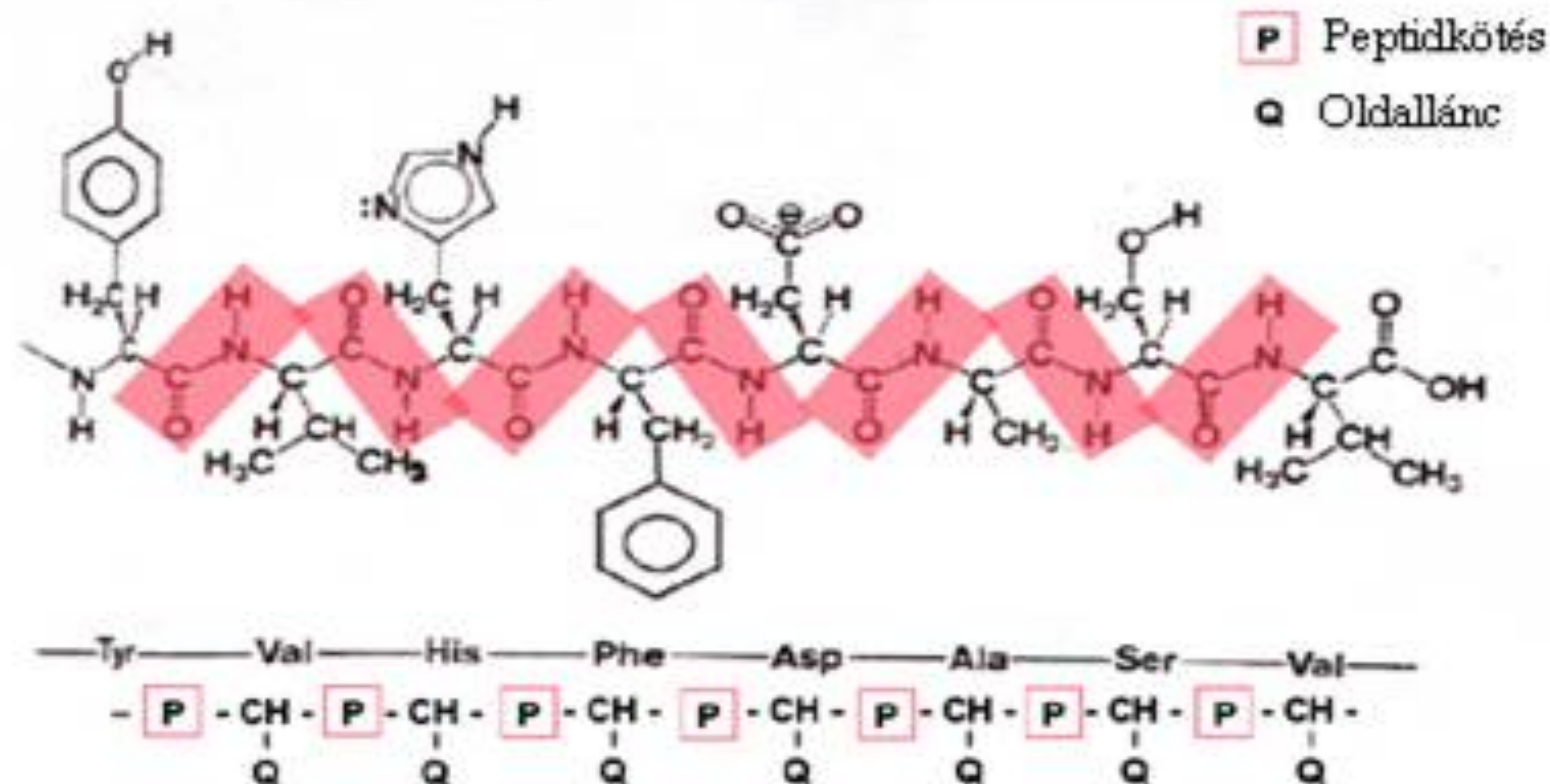
Glükóz, galaktóz: aktív transzporttal

Fehérjék emésztése és felszívódás

Gyomor: sósav hatására pepszin (gyomornedv) aktiválódik: denaturáció

Pepszin a polipeptidek aromás oldalláncait hasítja le (peptidkötéseknél)

Peptonok, kisebb polipeptid láncok keletkeznek

Duodenum/patkóbélben a
hasnyálmirigy proteolitikus
enzimjei: intenzív fehérjebontás

Endopeptidázok/pl:
tripszin

Meghatározott
aminosav-
kapcsolatoknál
feldarabolják,

Oligopeptidek
keletkeznek, és
szabad aminosavak

Exopeptidázok/pl.
aminopeptidáz

Polipeptid molekula
végállású
aminosavjait hasítják
le

Bélnedv tovább bontja: dipeptidekre, majd szabad aminosavakra

Aktív transzporttal szívódnak fel a duodenumból, és jejunumból/éhbél

MÁJ

Zsírok emésztése és felszívódása

Gyomorban a gyomornedvben található lipáz inaktív, zsírok savas hidrolízisen mennek keresztül, „elszappanosznak”

Kizárólag a vékonybélben! (duodenumban/patkóbélben a legaktívabb a zsírok emulgeálása, epe)

Hasnyálmirigy lipáztartalma 1-3 helyzetű észterkötéseket bontja

Zsírbonítás termékei az epesavakkal 5 mm átmérőjű micellákat alkotnak, ezek belsejében vannak a zsírsavak, monogliceridek, koleszterin

Nyálkahártya epithel sejtjeihez érve szétesnek, belsejükben lévő molekulák kiszabadulnak,

Passzív diffúzióval bejutnak a sejtbe

Rövid és közepes (SCT, MCT) szénláncú zsírsavak-szabad zsírsavak

Hosszú láncú zsírsavak, koleszterin

Aktív transzporttal a
bélboholy centrális
vénájába kerülnek

Vérplazma
fehérjéhez/
albuminhoz kötődve

Máj

Triglicerid-
védőburokban:
KILOMIKRON

Aktív exocitózissal
távozik a sejtből,
nagyságuk miatt nem
jutnak át a vénás
kapillárisok falán

Nyirokér-rendszerbe
kerülnek

A lipoproteinek lipidtartalmának %-os megoszlása

lipoproteinek

	koleszterin	triglicerid	foszfolipid
chylomikron	2-5	80-90	3-6
VLDL	10-15	55-65	15-25
IDL	25-40	20-25	25-35
LDL	40-50	10-18	22-28
HDL2	42-48	4-8	40-45
HDL3	40-44	6-9	40-46

forrás: Romics László: Zsíryanycsere-zavarok a mindennapi gyakorlatban

- **Koleszterin**

- LDL koleszterin= $\frac{\text{összkoleszterin} - \text{HDL koleszterin}}{2,2}$
- HDL koleszterin